

Den glimrande prosan dansar över boksidorna

LITTERATUR

Prosa

Den lilla staden där tiden stannade

av Bohumil Hrabal

Övers: Mats Larsson
130 s Aspekt förlag

Barbro Lindgren

har sagt någontans att ingenting i hennes fantasi-fulla böcker om Loranga och Mazarin är påhittat, allt är lånat rakt av från verkligheten. När jag läser om farbror Pepin i Bohumil Hrabals fenomenala roman "Den lilla staden där tiden stannade" kommer jag att tänka på just Loranga – som enligt Lindgren är ett verklighetstroget porträtt av hennes man.

De båda gestalterna skulle kunna beskrivas som en sorts litterära syskonsjälmar: barnsliga, skråniga, charmiga och självupptagna, fulla av upptåg och galna infall. Och i likhet med Loranga är Pepin baserad på en autentisk person, närmare bestämt Hrabals egen farbror, som av den här romanen att döma inte bara var en riktig pratkvart utan precis som Hrabal själv en historieberättare av guds nåde.

"Den lilla staden där tiden stannade", som Bohumil Hrabal kallade "en roman för vuxna barn", är mitt första möte med

denne gigant inom den tjeckiska litteraturen, men det kommer definitivt inte att bli det sista. Ett antal av hans verk finns i svensk översättning, flera av dem av Mats Larsson, som själv vittnat om svårigheterna med att överföra Hrabals ordrika, lyriska och blodfyllda språk till svenska. Utan att kunna jämföra med originalet menar jag dock att han har gjort ett alldeles förträffligt jobb med den här romanen. Den uppsluppet glimrande prosan formligen dansar fram över sidorna och fångar livet i författarens barndomsstad Nymburk från 20-tal till 60-tal med humor och värme och med en dämpad men tydlig politisk skärpa.

I centrum står den levnadsglade Pepin och hans mer tillknäppte och motorgalne bror Francin, Hrabals far tillika förvaltare på stadens bryggeri. Runt dem rör sig en brokig skara färgstarka och mer eller mindre udda figurer: sandkörare, tatueringare, ölstugegäster, slaktare, präster, köksor och servitriser. Samt Bohumil själv, som slår an tonen i det första kapitlet när han som ung pojke – fylld av drömmar om ett liv som sjöman – vill få en båt tatuering på bröstet men får gå hem med en naken sjujungfru för evigt inristad i skinnet. Sedan rullar det på i högsta fart. Steg för steg blir skildringen både mer osannolik och mer och mer trovärdig, och för varje burlesk epi-

sod djupnar vemodet. Det är roligt, vackert och alldeles underbart.

Jag brukar hålla romaner som kan betecknas som mustiga skröner på minst armlängds avstånd, men här slukar jag både musten och skrönerna med hull och hår – och ropar dessutom efter mer.

I det hårdnande politiska klimatet i efterdyningarna av Pragvåren 1968 drabbades den folkkäre och brett läste Hrabal med publiceringsförbud, då hans böcker ansågs både oanständiga och politiskt misshagliga. Inte förrän 1976 började de ges ut igen, men då redigerade för att accepteras av censuren.

För att alls få ut sin berättelse om livet och människorna i Nymburk delade Hrabal upp romanen i två skilda verk, "Den ljuva sorgen" och "Harlekins miljoner", en bearbetning där de politiskt kontroversiella inslagen tonats ner eller helt enkelt skurits bort. Nu finns "Den lilla staden..." alltså äntligen på svenska i sin ursprungliga form, 100 år efter författarens födelse.

För den som i likhet med mig inte stiftat Hrabals bekantskap tidigare väntar ett stort läsäventyr, och den som vistats i hans värld förut kan se fram emot ett kärt återseende.

EVA JOHANSSON

litteratur@svd.se

Under regeringens sommarfika på Rosenbad meddelade kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth att Lena Rahoult inte får fortsätta sitt uppdrag som chef för statliga Arkitektur- och designcentrum. FOTO: PI FRISK

"Vi måste ta ett radikalt grepp"

Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth riktar kritik mot chefen för Arkitektur- och designcentrum som nu ersätts av Kerstin Brunberg, tidigare vd för Sveriges Radio. Samtidigt diskuteras en eventuell sammanslagning med Moderna museet.

regeringen "öst in" pengar i museets verksamhet, men att ingen förstår vad pengarna gått till.

– Det vill jag inte kommentera. Vi har sett problem, bland annat inom ekonomi och administration, men också brist på samarbete med andra aktörer.

Sedan tidigare var det klart att Lena Rahoult, som år 2009 tillträdde som överintendent på dåvarande Arkitekturmuseet, inte skulle få förlängt förtroende när hennes uppdrag går ut i december.

Lena Adelsohn Liljeroth säger att regeringen vid ett flertal tillfällen påtalat brister på Arkitektur- och designcentrum.

– Den nuvarande ledningen har inte kunnat lösa de här svårigheterna. Nu har problemen på den ekonomiska sidan blivit så pass allvarliga att vi måste göra en mer radikal lösning för att inte verksamheten ska drabbas ytterligare, säger Lena Adelsohn Liljeroth.

Problemen på museet har varit stora under många år, varför väljer man att säga upp Lena Rahoult när det bara är några månader kvar på hennes förordnande?

– Därför att vi behöver se över ekonomin nu, det behöver sättas in en broms. De har ju fått ökade anslag, uppdraget har också vidgats. Men det finns ingen anledning att låta plåstret sitta kvar och dra av det långsamt. För att verksamheten inte ska tappa mer fart så måste vi ta ett radikalt grepp. Jag beklagar det, säger Lena Adelsohn Liljeroth.

Du menar att de ekonomiska problemen var så stora att Lena Rahoult inte kunde vara kvar till slutet av sitt förordnande?

– Ja. Vi har sett mycket bra på museet, men vi inser att vi måste se över situationen. Om man fördröjer processen kan det leda till ökad oro.

Vad skulle en sammanslagning med Moderna museet syfta till?

– Det finns flera som har haft den tanken, så den är inte helt ny. Det finns mycket man kan samarbeta om, inte minst när det gäller praktiska frågor. Nu ligger dessa två museer dessutom i samma lokal, och trots detta har kanske inte alltid samarbetet varit så gott som det skulle kunna vara, säger Lena Adelsohn Liljeroth.

Under de senaste åren har Arkitektur- och designcentrum fått stark kritik för bristande kvalitet på flera av sina utställningar. Museet har också drabbats av personalkonflikter.

Kerstin Brunberg, tidigare vd för Sveriges Radio och nu styrelseordförande för Statens kulturråd, blir tillförordnad chef för Arkitektur- och designcentrum fram till den 28 februari 2015.

HENRIK SAHL JOHANSSON

henrik.sahl.johansson@svd.se

Bohumil Hrabal (1914–1997) på en bro över en kanal i Strasbourg. FOTO: SOPHIE BASSOULS/SYGMA/CORBIS

En källa säger till SvD att